

เส้นทางเดินของคนเมือง

ถนนในเขตเทศบาลนครนครศรีธรรมราช (๒)

มศ. ประหยัด เกษม

(ต่อจากฉบับที่แล้ว)

ถนนจำเริญวิณี เป็นถนนที่สร้างขึ้นแนวคลองทาว ซึ่งถูกถมปรับเป็นถนนแยกจากถนนยมราช บริเวณหลังวัดมเหยงคณ์ไปทางทิศเหนือ มีถนนกาชาดตัดผ่านถนนช่วงหลังวัดมเหยงคณ์ เรียกว่า ถนนคลองทาว ส่วนช่วงจากถนนกาชาด ไปทางทิศเหนือ ผ่านย่านจำหน่ายสินค้าหลังวัดดาว ผ่านจุดตัดถนนเนรมิตไปหน้าห้างสรรพสินค้าสหไทย และสักก็ตีพาร์ทเมนท์สตรี ผ่านถนนวัดคิดไปสิ้นสุดที่ถนนเทวราช ถนนสายนี้ตั้งชื่อเพื่อเป็นที่ระลึกแก่นายจำเริญ ลิมปิชาติ อดีตนายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองนครศรีธรรมราช พ.ศ.๒๕๔๓

- ๒๕๔๗

ถนนนางงาม

ถนนนางงาม เป็นถนนแยกจากถนนราชดำเนิน ที่สี่แยกศาลากลางไปทางตะวันตกติดแนวรั้วด้านทิศเหนือของศาลจังหวัดนครศรีธรรมราชไปจุดถนนศรีธรรมราช และเชื่อมต่อกับถนนเทวบุรี เดิมสภาพตรงนี้เป็นประตูเมือง เรียกว่า ประตูท้ายวัง บริเวณนี้เคยเป็นที่ตั้งของจวนของเจ้าเมือง ซึ่งเป็นญี่ปุ่นชื่อ ยามาตะ นางงามชะ (ออกญาเสนาภิมุข) ในสมัยพระเจ้าปราสาททอง แห่งกรุงศรีอยุธยา เพื่อเป็นหลักฐานทาง

ประวัติศาสตร์ จึงตั้งชื่อถนนที่ตัดผ่านหน้าจวนว่า "นางงามชะ" และเชื่อว่าต่อมากร่อนเหลือ "นางงาม"

ถนนเสนาณรงค์

ถนนเสนาณรงค์ เป็นถนนสายสั้นต่อจาก ถนนราชดำเนิน จากค่ายวิชารูธไปยังตลาด ท่าแพ ในท้องที่ หมู่ ๕ ตำบลปากพูน อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ตั้งชื่อตามนาม ผู้บัญชาการมณฑลทหารบกที่ ๖ ค่ายวิชารูธ ในช่วงพ.ศ. ๒๕๑๒-๒๕๔๘ คือ "พลตรีหลวงเสนาณรงค์"

"พลตรีหลวงเสนาณรงค์" พื้นเพเป็นชาวกรุงเทพฯ ได้ย้ายมารับราชการในตำแหน่ง ผู้บัญชาการมณฑลทหารบกที่ ๖ (ชื่อสมัยนั้น) เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๒ ในสมัยจอมพล ป.พิบูลย์ สงคราม เป็นนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ขณะในเหตุการณ์โลกค่อนข้างตึงเครียดอันเนื่องมาจากผู้นำแห่งประเทศไทย เฮอร์มันน์ คือ ออดอล์ฟ ฮิตเลอร์ และ ผู้นำประเทศอิตาลี คือ มุสโสลินี เตรียมการสงครามในทวีปยุโรป ส่วนในทวีปเอเชีย ญี่ปุ่นโดยนายพลโตโจ ริเริ่มนโยบายวงไพบูลย์แห่งเอเชีย มีการเตรียมการสงครามขับไล่ฝรั่งเศส และอังกฤษออกจากดินแดนประเทศที่มหา

อำนาจทั้งสองปิดครองอยู่ สถานการณ์ดังกล่าวก่อให้เกิดความตึงเครียดแก่ประเทศไทยด้วย พลตรีหลวงเสนาณรงค์ในฐานะผู้บัญชาการทหารในภาคใต้ จึงระมัดระวัง และติดตามสถานการณ์อย่างต่อเนื่องตลอดเวลาที่ปฏิบัติหน้าที่

ที่ตั้งค่ายวิชิวาภูมิถนนดินสายนึงตัดจากหน้าค่ายเพื่อไปยังอำเภอท่าศาลา ความยาว ๒๕ กิโลเมตร นอกจากนี้มีอาคารค่ายวิชิวาภูมิอันเป็นที่ตั้งบัญชาการมณฑลทหารบกที่ ๖ แล้ว ยังมีอาคารกองบังคับการกองพันทหารราบที่ ๓๙ และที่ทำการนิคมโรคเรื้อนอีกด้วย

ถนนพนมวัง

ถนนพนมวัง เป็นถนนสายสั้นเชื่อมระหว่างถนนยมาเชกับถนนคลองท่า ในท้องที่ตำบลคลัง อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ตั้งชื่อตามนามเจ้าเมืองนครศรีธรรมราช ในช่วง พ.ศ.๑๙๙๘ - ๒๐๐๖ คือ **"พระพนมวัง"**

"พระพนมวัง" เป็นบุตรของพระพนมทะเลศรี ซึ่งเป็นเจ้าเมืองเพชรบุรี เป็นหลานของพระชัยสิริ มีภรรยาชื่อ **"นางเสด็จทอง"** ซึ่งเป็นธิดาของเจ้าเมืองไตรตรึงส์ สมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ กษัตริย์แห่งกรุงศรีอยุธยาตอนต้น ได้ทรงแต่งตั้ง พระพนมวังซึ่งเป็นขุนนางกรมการเมืองเพชรบุรี ไปปกครองเมืองนครศรีธรรมราช เมื่อพ.ศ. ๑๙๙๘ ซึ่งขณะนั้นราชวงศ์ศรีธรรมโคกราช (บุพมวงศ์) ได้สิ้นสุดลงไปแล้ว ในการนี้สมเด็จพระ

บรมไตรโลกนาถ ทรงยกเมืองนครศรีธรรมราชขึ้นเป็นหัวเมืองเอก

พระพนมวังลงไปจัดการปกครองเมืองนครศรีธรรมราชและดินแดนใกล้เคียง เมื่อพ.ศ. ๑๙๙๘ สร้างป่าให้เป็นนา สร้างนาร้างให้เป็นเมือง ดังที่ปรากฏในตำนานเมืองนครศรีธรรมราชว่า **"พระเจ้าอยู่หัวสั่งให้สร้างป่าให้เป็นนาจงทุก ตำบลให้ข้าวแกลคนอันอยู่ ณ เขา ให้ออกมา ทำไร่ ทำนา และอยู่เป็นถิ่นฐานบ้านที่อยู่ให้มีชื่อตำบล และให้พระพนมวังกฎหมายไว้."**

นาที่ได้รับการหักป่าในครั้งนั้นเอง ได้แก่ นาทุ่งเขน นาท่าทอง นาไชยคราม นาสะเพียง นากะอ่อม นาดระชน นาบางสะพาน นาคลอง เป็นต้น นานี้เหล่านี้ต่อมาภายหลังได้กลายสภาพเป็นชุมชนใหญ่ระดับอำเภอหลายแห่ง เช่น นาท่าทองกลาย เป็นเมืองกาญจนดิษฐ์ นาดระชนกลายเป็น อำเภอสิชล นากะอ่อมกลายมาเป็นอำเภอขนอม เป็นต้น

บทบาททางการปกครองที่สำคัญของ พระพนมวัง ก็คือการยกทัพไปทำสงครามสกัดกั้นการรุกรานหรือขยายตัวของ **"มะละกา"** ซึ่งเป็นรัฐริมช่องแคบมะละกาในสมัยราชากัทิม (Mugaffar Shah) ผู้ครองแคว้นมะละกา ในช่วง พ.ศ.๑๙๘๙ - ๒๐๐๒ ขุนนางคนหนึ่งของคนวันมะละกาชื่อ **"ตวน เปร็ค"** ได้นำกำลังยกเข้ามาตีหัวเมืองชายฝั่งทะเลอ่าวไทยหลายเมือง เช่น สังขาสูกะและปัตตานี เป็นต้น และมีที่ท้าวจะรุกขึ้นมาเขตอาณาจักรกรุงศรีอยุธยา ดังนั้นในปี พ.ศ. ๑๙๙๘ สมเด็จพระบรมไตรโลกนาถแห่งกรุงศรีอยุธยา จึงโปรดให้พระพนมวังแต่งทัพไปสกัดกั้นการรุกรานจากแคว้นมะละกาในฐานะแม่ทัพ

การสงครามครั้งนั้นตำนานเมืองนครศรีธรรมราชระบุว่ากองทัพพระพนมวังสามารถสกัดกั้นมิให้มะละกาขยายอาณาเขตขึ้นมาได้ แม้ว่าพงศาวดารกรุงศรีอยุธยาจะไม่ปรากฏรายละเอียดของสงครามมากนัก ที่เป็นเช่นนั้นเข้าใจว่าคงจะเนื่องมาจากสาเหตุที่สงครามครั้งนั้นอยู่ไกลกรุงศรีอยุธยา ประกอบกับเป็นช่วงเวลาที่กรุง

ครืออยุธยากำลังมีปัญหาเรื่องสงครามกับแคว้นเชียงใหม่ อันเนื่องมาจากสิทธิครอบครองกรุงสุโขทัยภายหลังการสิ้นสุดราชวงศ์พระร่วงแล้ว

ด้วยเหตุที่มีคุณูปการต่อเมืองนครศรีธรรมราช เช่นนี้สภาพเทศบาลเมืองนครศรีธรรมราช ในสมัยประมุขประจำปี ๒๕๐๖ นายนิคม อุปรมัย จึงเสนอตั้งชื่อถนนสายนี้ว่า **"ถนนพระพนมวัง"** และเรียกขานสืบต่อกันมาถึงปัจจุบัน

ถนนเสด็จทอง

ถนนเสด็จทอง เป็นถนนสายสั้น เชื่อมระหว่างถนนขมราชกับถนนคลองท่า ในท้องที่ตำบลคลัง อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ตั้งชื่อตามภรรยาของพระพนมวัง เจ้าเมืองนคร ศรีธรรมราช ในช่วง พ.ศ. ๑๙๙๘ - ๒๐๐๖ คือ **"นางเสด็จทอง"**

"นางเสด็จทอง" เป็นธิดาของเจ้าเมืองไตรตรึงส์ (จังหวัดกำแพงเพชร - ปัจจุบัน ในสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนต้น คำว่า **"เสด็จ"** เป็นภาษาเขมร แปลว่า สายสำหรับตากผ้าสองจีวรของพระสงฆ์ สามเณรในภาษาไทยใช้คำว่า **"ระเดียง"** ที่มาของชื่อนี้จะผูกพันกับความเชื่อใดบ้างก็ไม่อาจระบุได้ แต่สะท้อนให้เห็นว่าภาษาเขมรเริ่มมี อิทธิพลในภาษาไทยมากขึ้น นับตั้งแต่การสถาปนากรุงศรีอยุธยาใน พ.ศ. ๑๘๙๓ เป็นต้นมา

ก่อนที่สมเด็จพระบรมไตรโลกนาถจะทรงปฏิรูปลักษณะการปกครองและระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน

กรุงศรีอยุธยานั้น อำนาจการปกครองหัวเมืองมิได้อยู่ที่ราชธานี หากแต่กระจายอยู่ตามเจ้าเมืองดั้งเดิมซึ่งสืบทอดอำนาจกันมาตามลำดับ โดยเฉพาะคือ เจ้าเมืองลูกหลวงและหลานหลวงที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งจากพระญาติวงศ์ไปปกครองทำให้เครือข่ายของความสัมพันธ์ทางอำนาจจำกัดอยู่เพียงแต่ระบบเครือญาติ สมเด็จพระบรมไตรโลกนาถจึงทรงตั้งอำนาจในการปกครองมาไว้ที่ราชธานี โปรดให้มีการแต่งตั้งขุนนางจากราชธานีไปเป็นเจ้าเมือง ขุนนาง และกรมการเมือง มีตำแหน่งชั้นยศราชทินนามและศักดินากำกับในลักษณะที่สอดคล้องกับขนาดและฐานะความสำคัญของแต่ละเมือง ถ้าเป็นหัวเมืองใหญ่ก็ยกเป็น **"หัวเมืองเอก"** เจ้าเมืองมีบรรดาศักดิ์สูงเป็น **"เจ้าพระยา"** หรือ **"ออกญา"** ส่วนเมืองที่ขนาดรองลงมาก็มีฐานะเป็น **"เมืองโท"** หรือ **"เมืองตรี"** ตามลำดับ

นครศรีธรรมราชในเวลานั้น พังจะฟื้นจากภาวะ **"ป่วย"** จากโรคระบาดไข้ยมน (โรคห่า หรืออหิวาตกโรค) ซึ่งผู้คนล้มตายเป็นจำนวนมาก ผู้คนที่เหลือตายก็อพยพขึ้นมายู่ทางตอนเหนือน้ำ (แถบอำเภอลานสกา - ปัจจุบัน) ทำให้ตัวเมือง อันเป็นศูนย์อำนาจในขณะนั้นคือ เมืองพระเวียง (บริเวณวัดพระเวียง, วัดสวนหลวง และบ้านศรีธรรมราช - ปัจจุบัน) ถูกทิ้งร้าง สมเด็จพระบรมไตรโลกนาถจึงโปรดให้ **"พระพนมวัง"** ลงไปเป็นเจ้าเมืองนครศรีธรรมราชทำการฟื้นฟูบ้านเมืองชักชวนผู้คนที่หนีโรคระบาดกลับลงมาจากป่าจากเขามาตั้งบ้านเมืองอยู่บนหาดทรายแก้วดั้งเดิม ขณะเดียวกันก็ชักชวนให้ผู้คนในชุมชน อื่นๆ หักร้างถางพงเป็นนาเพื่อปลูกข้าวเลี้ยงชีพ โดยมี **"นางเสด็จทอง"** เป็นกำลังสำคัญที่สนับสนุนอยู่เบื้องหลัง

ด้วยเหตุที่มีคุณูปการต่อเมืองนครศรีธรรมราชในฐานะหัวเมืองเอกของฝ่ายใต้เช่นนี้ สภาพเทศบาลนครศรีธรรมราช ในสมัยประมุขประจำปี ๒๕๐๖ โดย นายนิคม อุปรมัย สมาชิกสภาเทศบาลครั้งนั้น จึงได้เสนอให้ตั้งชื่อถนนสายนี้ว่า **"ถนนเสด็จทอง"** เพื่อ

เป็นอนุสรณ์แก่นางเสด็จของผู้เป็นภริยาของพระพนมวัง และเรียกขานสืบต่อกันมาจนถึงปัจจุบัน

ถนนศรีราชา

ถนนศรีราชา เป็นถนนสายสั้นเชื่อมระหว่าง ถนนราชดำเนินกับถนนศรีธรรมราช บริเวณใกล้วัด เสนาเมือง ตำบลคตสัง อำเภอมือง จังหวัดนครศรี ธรรมราช ความยาว ๔๐๘ เมตร ตั้งชื่อตามนาม เจ้าเมืองนครศรีธรรมราชในช่วง พ.ศ.๒๐๐๖ คือ **"เจ้าศรีราชา"**

"เจ้าศรีราชา" เป็นบุตรคนโตของพระพนมวัง กับนางเสด็จของ ซึ่งสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ กษัตริย์องค์ที่ ๙ แห่งกรุงศรีอยุธยาได้ส่งไปปกครอง เมืองนครศรีธรรมราช เมื่อ พ.ศ.๑๙๙๘ ภายหลังได้ ทรงออกกฎหมายคักดินาพลเรือนและกฎหมายคักดินา พหารหัวเมืองตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครอง ท้องที่ ซึ่งในครั้งนั้นได้ยกเมืองนครศรีธรรมราชขึ้นเป็น **"หัวเมืองเอก"** และตั้งชื่อเจ้าเมืองว่า **"พญาศรี ธรรมมาโตกราช สุนทรราชา สุรางค์ธิบดี ศิริบุษย์เจียร อกภัยพิชัย ปรากรมพาทู เจ้าพระยาศรีธรรมราช มหานคร"**

๓. ถนนอนุสรณ์สถานที่เคยเป็นประตูเมือง

เมืองนครศรีธรรมราช มีประตูสำคัญทั้งสิ้นสี่ด้าน ดังนี้ คือ ด้านทิศเหนือมีประตูไชยศักดิ์ ด้านทิศใต้มี ประตูไทยสิทธิ์ ส่วนด้านทิศตะวันออก และทิศตะวันตก

มีด้านละ ๕ ประตู อยู่ในแนวเดียวกันเป็นคู่ นับจาก ทิศเหนือไปทิศใต้ ได้แก่ ประตูโพธิ์ (ด้านตะวันออก) คู่กับประตูท่าม้า (ด้านตะวันตก) ประตูลอด (ด้านตะวัน ออก) คู่กับ ประตูท้ายวัง (ด้านตะวันตก) ประตูสะพานยม (ด้านตะวันออก) คู่กับประตูท่าชี (ด้านตะวันตก) ประตูลัก (ด้านตะวันออก) คู่กับประตูหลังพระ (ด้านตะวันตก) ประตูเมืองดังกล่าวได้เปลี่ยนมาเป็นถนนโดยมีถนน ราชดำเนินเป็นถนนสายกลางแบ่งคู่สายถนนเหล่านั้น ดังนี้

ถนนประตูโพธิ์

ถนนประตูโพธิ์ แยกจากถนนราชดำเนินไปทาง ตะวันออกจดถนนศรีธรรมมาโคก

ถนนท่าม้า

ถนนท่าม้า แยกจากถนนราชดำเนินไปทาง ตะวันตกจดถนนศรีธรรมราช

ถนนประตูยอด

ถนนประตูยอด แยกจากถนนราชดำเนิน ตัดผ่านถนนศรีธรรมมาโตกไปจดถนนพัฒนาการคูขวาง

ถนนนางงาม

ถนนนางงาม ไปตามประตูท้ายวังไปทางตะวันออก จดถนนศรีธรรมราช

ถนนพานิชย์

ถนนพานิชย์ แยกจากถนนราชดำเนินไปทาง

ตะวันออก จดถนนศรีธรรมมาโตกวิ่งกันมาเดิมเป็นประตูหน้าศพออกจากเมืองเพื่อไปยังป่าช้า

ถนนท่าสี่

ถนนท่าสี่ แยกจากถนนราชดำเนินไปทางตะวันตก ตัดผ่านถนนหลังพระธาตุไปจดถนนศรีธรรมราช

ถนนประตูรั้ว

ถนนประตูรั้ว คำนี้น่าเพี้ยนมาจาก "ประตูลึก" คงเพื่อความสวยงามแห่งศัพท์มากกว่าอย่างอื่น เป็นถนนแยกจากถนนราชดำเนินไปทางตะวันออก จดถนนศรีธรรมมาโตก ส่วนประตูหลังพระไม่ได้เป็นถนน

๔. ถนนอนุสรณ์วิถีชีวิตวัฒนธรรม

จากการที่นครศรีธรรมราชเป็นเมืองที่เคยรุ่งเรืองมายาวนาน มีวิถีชีวิตและวัฒนธรรมความเป็นอยู่ที่น่าสนใจ จากชื่อถนนต่อไปนี้จะบ่งบอกถึงวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชาวเมืองได้เป็นอย่างดี เช่น

ถนนศรีธรรมราช

เป็นสำนักงาน ถนนท่าช้างจึงนิยมเรียกอีกอย่าง หนึ่งว่า "ถนนหลังสโมสร" ถนนสายนี้ไปจดถนนกะโรมที่พาด ผ่านทางรถไฟตรงบริเวณสะพานท่าเรียนในอดีตบริเวณ นี้เป็นที่น่าข้างลงอาบน้

ถนนพะเนียด

ถนนศรีธรรมราช เป็นถนนสายคู่ขนานกับ ถนนราชดำเนินด้านตะวันตก เชื่อมกับถนนท่าช้างที่ กำแพงเมืองไปทางทิศใต้ เลียบคูเมืองด้านตะวันตก ไปจนสุดที่หัวท่า ถนนสายนี้ใช้ชื่อของจังหวัดซึ่งเป็น สร้อยพระนามพระเจ้าจันทรมหาณูที่ปรากฏในศิลาจารึก หลักที่ ๒๔ ศิลาจารึก วัดหัวเวียงเมืองไชยาคความว่า "...ทรงเตชานุภาพ เท้าพระอาทิตย์ พระจันทร์และมี พระเกียรติ อันเลื่องลือในโลกทั้งปวงทรง พระนาม จันทรมหาณูศรีธรรมราช..."

ถนนท่าช้าง

ถนนท่าช้าง เริ่มจากสะพานท่าช้าง ซึ่งเป็น สะพานข้ามคลองหน้าเมือง บริเวณอุทยานการเรียนรู้ ของเทศบาลนครนครศรีธรรมราชมาทางด้านทิศเหนือ ด้านตะวันตกของถนนเป็นย่านร้านจำหน่ายของที่ระลึก สร้อยสามกษัตริย์ เครื่องถม ด้านตะวันออกเป็นสนาม หน้าเมืองและสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เขต ๒ ภาคใต้ ซึ่งใช้อาคารสโมสรข้าราชการมาปรับปรุง

ถนนพะเนียด แยกจากถนนราชดำเนิน จาก สี่แยกตลาดแยกไปทางตะวันออกไปจดถนนพัฒนาการ คูขวาง บริเวณถนนสายนี้เดิมเคยเป็นที่เลี้ยงช้าง และ ฝึกช้างของเมืองนครศรีธรรมราช ในหน้าถือคือลอดหรือ เตือนรอมฎอน ถนนสายนี้ช่วงระหว่างสี่แยกตลาดแยก จดถนนศรีปราชญ์ จะเป็นถนนสำหรับกรับจ่ายอาหาร ของพี่น้องมุสลิม มีประชาชนมาจับจ่ายหนาแน่นและ คึกคักเป็นพิเศษ

ถนนกาชาด

ถนนกาชาด แยกจากถนนราชดำเนินที่สี่แยก ด้านทิศใต้ของวัดวังตะวันตกไปจดถนนยมราช คงตั้ง ชื่อเพื่อกเป็นอนุสรณ์แก่พระครูกาชาด (ย่อง) ซึ่งเป็นเจ้า

อาวาสวัดวังตะวันตก ท่านมรณภาพ เมื่อปี พ.ศ.๒๔๖๐ เป็นพระนักพัฒนา ท่านเป็นผู้สร้างสะพานยาว ซึ่งเป็นสะพานไม้ยาว ประมาณ ๒๐๐ เมตร ข้ามทุ่งปรี้งไปยังบ้านนอกไร่ มีตำนานคนนครท่านหนึ่งว่า ของที่ไม่ควรเป็น "ต้นไม้ท่านครูกาชาด ควายทำลาดทาสป่าชีหนู รือฮีหลั้ย" เนื่องจากท่านเป็นนักพัฒนาตัดแต่งอยู่ตลอดเวลา ต้นไม้จึงต้องถูกขุดย้ายและตัดแต่งอยู่ตลอดเวลา

ถนนคลองท่า

ถนนคลองท่า เป็นถนนจากช่วงวัดมเหยงคณ์ ถึงถนนกาชาดตามแนวคลองเดิมใน อดีตถนนสายนี้เป็นคลองที่แยกมาจากคูเมือง ด้านทิศตะวันตก ซึ่งต้นน้ำเกิดจากท่านบบริเวณวัดหน้าบริเวณสุสานคริสต์ เตียนและสุสานมุสลิม เป็นคลองที่ผันน้ำจากทุ่งปรี้ง ผ่านมากกลางเมืองไหลลงคลองท่าวัง ภายหลังคลองต้นเดิมเป็นที่ทิ้งขยะของชาวเมือง เทศบาลจึงใช้ขยะและดินถม เป็นถนนเกิดเป็นถนนสองสาย คือ ช่วงจากวัดมเหยงคณ์ไปจดถนนกาชาด เป็นย่านขายสินค้า การเกษตร ดิน ต้นไม้ กระจ่าง แซ่ ตะกร้า ไม้กวาด กวรงก เป็นต้น ชาวบ้านเรียกว่าตลาดยาว เรียกว่า ถนนคลองท่า และช่วงที่ขายสินค้าจากป่าดง คือ จากถนนกาชาดไปจดถนนเทวราช เรียกว่า ถนนจำเจริญวิถี

(อ่านต่อฉบับหน้า)